

Установува дека во Пил *h.* е тесно поврзан со дворецот. Нема податоци дека тој живеел на друго место освен во Пил. Овде се спомнати 12 *hequetai* (11 во *o-ka* плочките и *A-pi-me-de*). *Wanax*-от бил окружен со нив. Покрај воената должност „офицер за врска“, наоѓа дека *h.* вршел контрола на земјопоседничките односи и земјоделските работи. Преку *hequetai* стопанството од двете провинции во пилското кралство било обединето. Допушта дека *A-pi-me-de* од *Pakijanes*, кој поседувал робови и земја од *ke-ke-me-na ko-to-na* (општествен секретар), имал и свештеничка должност како и *Diwiewus*.

Во кноските плочки има помалу материјал. Од него извлекува податоци дека *hequetai* овде не биле сврзани со дворецот така како во Пил. Имало 13 само *ko-no-si-jo e-ge-ta*, „кноски *hequetai*“, а се спомнуваат такви и од други места, на пр. *E-ko-so. E-ra, Qa-ra*. Нема податоци за нивната воена должност, но таа не може да се одрече. И тие служеле како контролни органи на поседите од кралот во провинциите и биле еден вид организатори на стопанскиот живот. Истовремено самите биле земјопоседници, сопственици на стада и на текстилни работилници.

Земјоделието на Крит не било така важна стопанска гранка. Поважни биле многубројните стада овци и организацијата на текстилните работилници. Во тоа е и основната разлика меѓу економиката на Пил и Крит. Во Пил земјоделието, а на Крит сточарството било најважна стопанска гранка. Во поглед на општествената структура Крит наследил минојска организација која била децентрализирана. Минојските дворци покажуваат дека на тој простор имало повеќе господари и микенските Грци не можеле да ја променат таа практика. Стопанската структура исто така не била централизирана како во Пил. Оттука произлегуваат и должностите на *hequetai* на Крит. Веројатно и тие биле најблиската заштита на *wanax*-от, но нивната најважна задача била надзор на стадата и организирање на работна рака за преработка на волна, како што заклучи и J. T. Killen.

Широкиот зафат на проблематиката во оваа книга, обемниот научен апарат и искористена литература од повеќе научни дисциплини, како и критичниот однос при изведување заклучоци, откриваат трудољубив и надежен автор кој сосема сериозно и одговорно ја сфатил научната работа. Од него можат да се очекуваат и други вака убави прилози.

П. Хр. Илиевски, Скопје.

LOUIS GODART — ANNA SACCONI, *Les tablettes en linéaire B de Thèbes*
Roma, Edizioni dell' Ateneo & Bizzarri, 1978, pp. 110,8^o, L. it. 14.000.

Престојувајќи двапати во музејот на Теба, во јуни 1976 и октомври 1977 година и имајќи ги пред себе плодните истражувања на J. Chadwick, *Linear B Tablets from Thebes*, a *Minos X* (1970), pp. 115—137; J. - P. Olivier, *Notes épigraphiques sur les tablettes en linéaire B de la série Ug de Thèbes*, *Athens Annale of Archaeology*, 4 (1971), pp. 269—272; Th. Spyropoulos — J. Chadwick, *The Thebes Tablets II*, *Supplementos a Minos n° 4*, Salamanca 1975 (види го приказот во Ж. А. XXVI/1, стр. 247—250), авторите можеа на „лице место“ да извршат ревизија на целокупниот материјал и врз база на тоа да ја издадат оваа книга, во која сите плочки од Теба се собрани во еден корпус, како плочките од Кнос и Пил, со што во многу се олеснува служењето со напишаниот материјал.

Во краток увод (стр. 7—9) тие спомнуваат дека овде не се засегаат проблемите на толкувањето застапени кај J. Chadwick во неговото издание, освен прашањата што се однесуваат на хронологијата на документите. Сепак наоѓаат за сходно да ги спомнат критските топоними *wa-to* и *o-du-ri-we* кои се посведочени на вазите од Кадмејон објавени и во книгата на A. Sacconi, *Corpus delle iscrizioni vascolari in lineare B*, Roma, 1974, pp. 121—173.

Според авторите и најновата анализа на глината на вазите од Кадмејон докажува дека тие потекнувале од западниот дел на Крит. Наодите откриени

заедно со натписниот материјал, им даде за право да заклучат дека плочките од Теба датираат од подоцнешниот Микенски период, околу 150 години по падот на Кноскиот дворец.

Плочките од Теба принадлежат на две серии (Ug и Of) и во оваа книга претставени се според конвенциите на Првиот микенолошки колоквиум (1965 г.).

Ug серијата опфаќа 24 плочки, на нив најчесто се среќава идеограмата O чија што содржина е мешана и неодредена.

Of серијата има 19 плочки, кои се делумно разнообразни по својата формула и по својата содржина од плочките на Ug серијата. Во нив се среќава идеограмата за волна, при што, по својата содржина потсетуваат на Кноската Od серија и на Oe серијата од Микена (види Minos X, pp. 115—137; Suplementos a Minos n° 4, pp. 85—107; Ж. А. XXVI/1, стр. 247—250).

Плочките се дадени во двете серии по реден број: Ug 1 — Ug 24 (стр. 13—22). На крајот од Ug серијата одделно се дадени фрагментите Ug (α, β, γ, δ, ε, ζ, θ, ι, λ,) при што авторите напоменуваат дека фрагментите η и κ се споени во плочката Ug 21 а фрагментот λ е за првпат објавен. Of 25—Of 40 (стр. 25—34); Ug 41—Ug 42 (стр. 35); Of 43 (стр. 36).

За секој документ (плочка или фрагмент) се дава фотографија во размер 1 : 1, цртеж во ист размер направен од L. Godart, коригиран од A. Sacconi, потоа текст на документот со критички апарат сведен на минимум и на крајот се дава инвентарниот број на документот.

Авторите на гзбанскиот корпус L. Godart — A. Sacconi наместа забележија нови знаци, што можат да се видат и на фотографиите, а наместа предложија извесни корекции во досегашното читање.

Нека ни биде допуштено во овој преглед паралелно да ги изнесеме разликите во читањата на J. Chadwick објавени во Minos X и Suplementos a Minos n° 4 и новите на L. Godart — A. Sacconi објавени во оваа книга.

Ug серијата:

J. C.

L. G. — A. S.

Ug 1 *pe-pi-te-me-no-jo*, : *pe-pi-te-me-no-jo*, *do*

Ug 3] *me-no-jo*, *o*-*35-*ta* O 3 : *pe-pi-te-me-no-jo*, *o*-*35-*ta* O 3

L. G. — A. S. ја даваат комплетирана плочката Ug 3, тј. споена со нејзиниот фрагмент *pe-pi-te*

Ug 4 *a-ka-to-wa-o* | *au-to-te-qa-jo* : *a-ka-to-wa-o* | *au-to-te-qa-jo* O

J. C. укажува на трага од идеограмата O во својата белешка

Ug 6 *a-ka-to* [: *a-ka-to-wa* [

J. C. допушта трага на *wa* додека L. G. — A. S. укажуваат на можноста од спојување на плочката Ug 6 со Ug 19

Ug 8] *wa-o*; [:] *wa-o* [

Ug 9] ; *a-mu-ta-wo* O 6 :] *ta* | *a-mu-ta-wo* O 6

J. C. допушта трага на *ta* или *su*

Ug 11] | *di-wi-ja-wo* O 1 :] *qa* | *di-wi-ja-wo* O 3

J. C. допушта дека на почетокот може да биде трага на *qa* или *o*, додека кај L. G. — A. S. од приложената фотографија се гледа дека плочката Ug. 11 е споена со фрагментот кој ја има вредноста на 2.

Ug 12 *pe-ta-a-ni-jo*, O 12 : *pe-ta-o-ni-jo*, O 14

Ug 15] *jo* | *da-i*-[: *jo*, | *da-i-ko* [

J. C. допушта трага на *do* или *ra*₂ на крајот од зборот.

Ug 17] *po-qa*, *te-ra*-[:] *o*; | *po-qa*, *te-ra-a*₂ [

J. C. допушта трага на *di*, *a*₂ или *ne*?

- Ug 19], wa[:]-wa[
 L. G. — A. S. не ја исклучуваат можноста на] to-wa [,] sa-wa [, и] ni-wa [
 како спомнавме укажуваат и на возможното спојување на плочките
 Ug 6 и Ug 19
- Ug 20] wa-o [:] to-wa-o [
 Плочките Ug 22 + фг. O 1: Ug 23 O 30; Ug 24 1, не се забележани кај J. C.
 во Minos X, како и фрагментите Ug (α, β, γ, δ, ε, ζ, θ, ι, λ).
 Of серија:
- J. C. L. G. — A. S.
 Of 26,2 su-me-ra-we-[.] : su-me-ra-we-jo
 J. C. во забелешката допушта su-me-ra-we-ne
 [.] -de-wa-o : qi-de-wa-o
 J. C. дава можност на ko-de-wa-o или ko-ke-wa-o.
- Of 30 1. ko-ka-re-u, [ ]-ri-[: ko-ka-re-u, ko-ri-ja [
 J. C. во забелешката допушта и ko-qe-re-u а за вториот збор укажува
 на можноста so-ri [, qi-ri [или ne-ri [.
 L. G. — A. S. со внимателно читање го добија зборот ko-ri-ja [do-no
 cf κορίανδρον, при што укажуваат на Пилската Un серија, посебно
 на плочките Un 249 и Un 267
 Тие исто така не ја исклучуваат можноста на читање ko-qe-re-u за
 првиот збор.
 2. qe-ta-[.] u-po : qe-ta-a-u-po [
 J. C. во забелешката допушта и можноста qe-ta-a-u-po.
 Плочката е многу оштетена и читањето е несигурно.
- Of 31 1. do-de ku LANA PA 1 :] do-de ku LANA PA [
 2.] e-ma-a₂, re-[:] e-ma-a₂, re-ja [
 L. G. — A. S. не ја исклучуваат и можноста re-u [.
- Of 32 2. vestigia : [[no ku LANA PA]].
- Of 38 ra-mo-de [: ra-mo-de, ka [
 J. C. во забелешката ја допушта следнава можност ra-mo-de-ka или
ra-mo-de ka [
- Of 40] de, DA, ku LANA 5 :] ke, DA, ku LANA 6
- Of 42 а. qa-si-re-u [: qa-se-re-wo [

Авторите даваат палеографска студија на сите знаци од линеарното
 В писмо кои се јавуваат на плочките од Теба и преставувани се во табелата
 во разни варијанти (стр. 39—101).

Потоа констатираат дека плочките од Ug серијата се пишувани од
 двајца писари (стр. 103), додека плочките Ug 41 и Ug 42 тешко можат да се
 припишат на едната или на другата рака. Плочките од Of серијата со искључок
 на плочката Of 37 се чини дека се пишувани од едно лице.

На крајот од книгата тие даваат индекс кој е поделен во два дела: а)
 индекс на зборови (стр. 107—110) и б) индекс на идеограми (стр. 110).

L. Godart—A. Sacconi направија драгоцен обид да прочитаат нешто повеќе и поточно на плочките од Теба, во што делумно и успеаја, но исто така допуштија извесни непрецизности. Благодарение на тоа што во изданието се дадени и фотографиите на плочките, нивното читање лесно може да се контролира.

Кај нив како сигурно прочитани се дадени и некои знаци што се очигледно оштетени како на пр.: идеограмата *O* во плочката Ug 4, во Ug 14 знакот *sa* за зборот *a₃-sa*, потоа во Ug 15 знакот *jo* тие го предаваат како сосема сигурен, во Ug 17 знакот *-a₃* кај нив е сосема сигурен во зборот *te-ra-a₃*, потоа во Of 26 за зборот *su-me-ra-we-jo* знакот *jo* кај нив е сосема сигурно прочитан а тоа место јасно се гледа и од фотографијата дека е оштетено, во истиот ред за зборот *qi-de-we-o* тие читаат сигурно *qi* иако знаците *qi-de* од фотографијата се гледа дека се оштетени.

М. М. Тогоровиќ, Скопје

ИРИНА В. ШТАЛЬ Гомеровский эпос. Опыт историко-литературального анализа Илиады. Москва „Высшая школа“, 1975, стр. 245.

Да се анализира повторно Хомеровиот еп, да се навлегува во уметничката визија на Хомер, или во етичко-естетските вредности на неговата поезија, не е ни лесна ни едноставна задача при сегашната положба на хомерологијата, која е веќе разгранета наука. Сложеноста на работата не произлегува само од долгата традиција на оваа проблематика, која низ обемна литература може да се следи од антиката до најново време. Многу повеќе таа се крие во самиот карактер на Хомеровиот еп, во кој се вилеле во среќна синтеза мит и историја, фантазија и реалност, сеопшто и индивидуално, апстрактно и конкретно, род и вид.

Таква синкретичност, целосност која воедно крие потенцијална множественост, како сеопфатна форма на восприемање на светот, е одлика и на Хомеровата уметничка мисла, која претставува посебна фаза во развојот на уметничката мисла воопшто. Целосното, епско восприемање на светот, познато во науката како *homogene Weltanschauung*, во книгата на И. В. Штал е означено со терминот *ејски синкретизам*.

Епскиот синкретизам, како форма за изразување на епскиот поглед на свет и воедно како херменеутски пристап кон Хомеровиот еп, станал основен столб во истражувањето на споменатата авторка. Потстапката од статијата на А. Ф. Лосев, *Эпическая терминология ранней греческой лирической поэзии* и од неговата монографија *История античной эпической поэзии*, Москва 1963, таа го свртила својот интерес кон Хомер во тој правец. Во постојниот труд таа си поставила за цел да прецизира „некои закони на одразувањето на епскиот синкретизам во поетската материја на Хомеровиот еп и да ги покаже конкретните форми на тоа одразување“. Тоа го спровела анализирајќи го текстот на Илијадата, како класичен пример во тој поглед, што е нагласено во предговорот и означено во поднасловот на книгата.

Во анализата на уметничките специфичности на Илијадата, авторката пошла од нормите на традиционалната похомерска поезика и естетика, сметајќи дека на тој начин ќе биде поверодостојна и поблизу до херојската епоха на антиката. Таа го засновала своето истражување спротивставувајќи го и споредувајќи го Хомеровиот уметнички текст со четирите својства, кои претставувале антички критериум за уметничкото дело, според неа најкомплетно изложени во схолиите кон Dionysius Thrax: τὸ μέτρον, ὁ μῦθος, ἡ ἱστορία, ἡ λέξις. При тоа, заради откривање на нивната терминологија, содржина и функција во поетско-естетичката теорија и практика на антиката се користени и соодветните податоци кај Аристотел, Страбон, Квинтилијан, Плутарх, Лукијан и др.